

Осигуряване на справедливост за жертвите на престъпления от омраза: професионални перспективи

Обобщено изложение

Член 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз гарантира правото на човешко достойнство; член 10 защитава правото на всеки човек на свобода на мисълта, съвестта и религията; а член 21 гарантира правото на недискриминация. Освен това в член 47 се посочва, че физическите лица имат право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес.

Престъпленията от омраза са най-тежката форма на дискриминация и злоупотреба с основни права. Европейският съюз (ЕС) е доказал своята решителност да се справи с престъпленията от омраза със законодателство, като рамковото решение от 2008 г. относно борбата с определени форми и прояви на расизъм и ксенофобия посредством наказателното право. Въпреки всичко повечето престъпления от омраза, извършени в ЕС, остават несъобщени, а поради това и невидими, което лишава жертвите от възможност за обезщетение.

От съществено значение е предотвратяването на такива престъпления, но не по-малко важно е да се гарантира достъп на жертвите до правосъдие. Това означава да им се даде възможност да съобщат за преживяното от тях на компетентните институции и да им се окаже необходимата подкрепа. Престъпленията от омраза трябва да бъдат бързо и ефективно разследвани, а извършителите — наказани.

„Кое е по-важно: цифрите или доверието? Ако нямате увереност да съобщите, вашите цифри няма да се увеличат, а ако цифрите ви не нараснат, няма да вложите необходимите ресурси и пари. Просто обикаляйте в един порочен кръг.“ (полицейски служител, Обединено кралство)

В настоящото обобщено изложение са представени основните констатации от доклада на Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA) „Осигуряване на справедливост за жертвите на престъпления от омраза: професионални перспективи“. В доклада са представени важни виждания на различни експерти, сред които представители на наказателни съдилища, прокуратури, полицейски служби и неправителствени организации, подпомагащи жертвите на престъпления от омраза. Така той хвърля светлина върху

Методология

Констатациите на доклада се основават на документно проучване и интервюта с професионалисти във всички 28 държави — членки на ЕС. FRA събра данните чрез своята мрежа за мултидисциплинарно проучване Franet. Документното проучване бе посветено на правните и организационните рамки на държавите членки за справяне с престъпленията от омраза. Това включваше разглеждане на действащите законодателни актове и процедури за справяне с престъпленията от омраза и улесняване на достъпа на жертвите до правосъдие, както и съответната съдебна практика и информация относно наличните служби за подкрепа на жертвите. Събрана беше също така информация относно обещаващи практики или инициативи във връзка с подкрепа на жертвите на престъпления от омраза.

Проучването на място бе проведено през периода от август 2013 г. до февруари 2014 г. То включваше 263 полуструктурирани интервюта с експерти във всички 28 държави — членки на ЕС. Те обхващаха три категории: полицейски служители; прокурори и съдии от наказателни съдилища; и експерти, работещи в служби за подкрепа на жертвите, или дейци на гражданското общество с компетенции в областта на правата на човека. Интервюта бяха проведени лице в лице или в редки случаи по телефона, въз основа на набор от подробни — отворени и затворени — въпроси, подготвени от FRA.

сложността на въпросите, пред които жертвите се изправят като съобщат за престъплението, както и организационните и процедурните фактори, възпрепятстващи достъпа им до правосъдие и правилното регистриране и наказателно преследване на престъпленията от омраза.

„Настоящото послание трябва да достигне до широката общественост. Трябва да се разбере, че не е позволено някой да бъде бит заради своя цвят на кожата, сексуалната си ориентация или заради увреждане. Забранено е да се обижда който и да е човек, защото има различна религия.“ (Служба за подкрепа на жертвите, Полша)

Основни констатации и съвети, основани на обективни данни

Основни фактори, които възпрепятстват достъпа на жертвите до правосъдие, и мерки за подобряване на ситуацията

Интервюираните професионалисти бяха запитани кои фактори пречат на жертвите да съобщават за престъпленията и какви мерки според тях биха могли да подобрят значително достъпа на жертвите до правосъдие.

Посочените от тях фактори обхващат четири основни теми:

- **Осведоменост относно правата и наличните служби за подкрепа:** Според почти девет от 10 интервюирани професионалисти са необходими мерки за повишаване на осведомеността на жертвите на престъпления от омраза относно техните права и наличните служби за подкрепа. Освен това около шестима от всеки 10 считат, че недостигът на служби за подкрепа възпрепятства достъпа на жертвите до правосъдие. Следователно фрагментираният и откъслечен характер на наличните служби за подкрепа се очертава като фактор, възпрепятстващ значително достъпа на жертвите до правосъдие (вж. [фигура 1](#)).
- **Достигане до жертвите и повишаване на доверието им в органите:** Три четвърти от интервюираните считат, че жертвите се въздържат да съобщават за престъпление, тъй

като не вярват, че полицията ще се отнесе към тях със съчувствие и без дискриминация ([фигура 1](#)). Съответно четирима от всеки пет интервюирани професионалисти смятат, че е необходимо да се повиши доверието на жертвите в полицията; а според три четвърти от интервюираните са необходими мерки за преодоляване на дискриминационната нагласа сред полицейските служители ([фигура 2](#)).

- **Практически мерки за насърчаване на съобщаването на случаи на престъпления от омраза:** Професионалистите посочиха няколко практически мерки като перспективни начини за насърчаване на съобщаването на престъпления, сред които установяване на специализирани полицейски звена или служители за връзка и възможност за съобщаване по интернет ([фигура 2](#)).
- **Повишаване на осведомеността и разбирането относно престъпленията от омраза сред професионалистите:** Около две трети от всички интервюирани смятат, че полицията и съдебната власт трябва да се отнасят с по-голяма сериозност към престъпленията от омраза ([фигура 2](#)). Интервюираните посочиха два фактора, на които се основава тази преценка:
  - липса на дълбоко разбиране на правните концепции и категории, определящи престъпленията от омраза като явление;
  - липса на ангажираност за идентифициране, наказателно преследване и налагане на присъди за престъпления от омраза.

Фигура 1: Гледни точки на всички интервюирани експерти относно факторите, обуславящи ниските нива на съобщаване на престъпления от омраза от страна на жертвите (N=263, процент от всички отговори)

Въпрос: Имат ли значение следните фактори за това, че жертвите не съобщават на полицията за престъплението (факторите, посочени на фигурата)? Възможен е повече от един отговор.

Източник: FRA, 2016 г.

Фигура 2: Гледни точки на интервюираните експерти от всички професионални групи относно факторите, за които може да се предположи, че ще доведат до увеличение на броя на жертвите, обърнали се към полицията (N=263, процент от всички отговори)

Въпрос: Посочете кои от следните мерки ще направят по-лесно за жертвите на престъпления, подтикнати от предубеждения, да съобщават на полицията и по този начин да доведат до увеличаване на броя на жертвите на престъпления, подтикнати от предубеждения, които съобщават на полицията. Възможен е повече от един отговор.

Източник: FRA, 2016 г.

Становища на FRA

Следните становища на FRA са изготвени въз основа на предходни становища, публикувани от Агенцията. Макар и да не се повтарят тук, някои от тези предходни становища са цитирани в целия основен доклад под надслов „Осигуряване на справедливост за жертвите на престъпления от омраза: професионални перспективи“.

Осигуряване на по-всеобхватен и координиран подход към създаване на служби за подкрепа на жертвите на престъпления от омраза

Много от службите за подкрепа на жертвите на престъпления от омраза са тясно специализирани, така че предоставянето на подкрепа е сложно, откъслечно, фрагментирано и безсистемно в много държави – членки на ЕС. За някои жертви в определен регион може да съществува подходяща служба, но не и за други форми на престъпления от омраза и в други региони. Директивата за правата на жертвите (2012/29/ЕС) задължава държавите – членки на ЕС, да осигурят наличието на подходящи служби за подкрепа за всички жертви на престъпления от омраза. Тя възлага на правителствата задачата да създадат механизъм за координиране, насърчаване и финансова подкрепа на инициативи, имащи за цел осигуряване на служби за подкрепа на жертвите, за които все още няма такива служби.

„[О]сновният акцент в Литва е върху правата на обвиняемите лица. Не се обръща внимание на правата на жертвите [...] следва да се отнасяме с повече внимание към жертвите [...] Според мен твърде малко информация постъпва от адвокатите и от полицията [...] твърде малко информация за жертвите. Понякога те идват и не знаят какво да правят, самата процедура не им е ясна. Кога може да се подаде граждански иск. Имат ли нужда от адвокат, или не и къде могат да намерят този адвокат. Знаят ли жертвите на престъпления, свързани с насилие, че могат да получат обезщетение от държавата? Много рядко... Предоставянето на тази информация следва да бъде една от основните задачи.“ (съдия, Литва)

Неправителствените организации (НПО), които работят за предотвратяване на дискриминацията, невинаги са напълно осведомени относно сложната ситуация на жертвите в наказателното производство. За жертвите е важно да бъдат подкрепяни от НПО, които могат да ги информират за потенциалната им роля при възбуждане на наказателно производство и участието им в него.

Становище на FRA

Относно жертвите на престъпления от омраза държавите – членки на ЕС, следва да полагат усилия за преодоляване на фрагментирането на службите за подкрепа на жертвите, когато има такова фрагментиране, и да осигурят наличието на подходящи служби за подкрепа на всички жертви на престъпления от омраза. Такива служби за подкрепа следва да съчетават разбиране на дискриминацията и на политиките за нейното преодоляване с експертни познания по въпросите на наказателното правосъдие, както и относно ситуацията и правата на жертвите при наказателни производства.

Достигане до жертвите и убеждаване да съобщават

Интервюираните професионалисти са единодушни, че престъпленията от омраза са недостатъчно съобщавани, както и относно причините, поради които жертвите на престъпления от омраза не са склонни да съобщават или не съобщават на полицията. Професионалистите считат, че това е особено трудно за жертвите на престъпления от омраза – отчасти заради страх, вина и срам, а отчасти и защото им липсва информация за техните права и наличните служби за подкрепа.

„Не е лесно да се направи нещо, ако не сме информирани. Работим усилено с всички партньори на наказателното правосъдие за насърчаване на съобщаването на престъпления. Независимо дали става въпрос за съобщаване от трета страна, по интернет, чрез нашите връзки към групи по равнопоставеността, трябва да обясним какво представляват престъпленията от омраза и как може да се съобщи за тях и да се опитаме да изградим доверие и увереност“ (полицейски служител, Обединено кралство)

Като се има предвид силното нежелание на потърпевшите да съобщят за виктимизирането си, от решаващо значение за полицейските служби е да предприемат действия за намаляване на праговата стойност за съобщаване. Различни държави членки са приели мерки за тази цел. Те включват например ИТ приложения, даващи възможност на жертвите да съобщават за виктимизирането си на полицията по интернет, и създаване на специализирани полицейски звена, които да полагат активни усилия да установят контакт с жертвите и да гарантират, че онези от тях, които съобщават за престъпления, са

третираны със съчувствие и без дискриминация. Надеждните оценки за такива мерки са оскъдни, но държавите членки следва да бъдат насърчени да приемат механизмите, които според тях са най-обещаващи, и да осигурят надеждна оценка на тяхното въздействие върху процентите на съобщаване.

Становище на FRA

Държавите — членки на ЕС, следва да обсъдят увеличаване на усилията си за изпреварващо достигане до жертвите, като ги насърчават да съобщават за престъпления от омраза, в това число, като въведат инструменти за съобщаване по интернет и създадат специализирани полицейски звена.

Включване на конкретни актовете на престъпления от омраза в наказателното право

Много от интервюираните професионалисти считат, че ако актовете на престъпления от омраза не бъдат изрично дефинирани, това увеличава риска полицейските служители да не отчетат подбудите от предубеждения. В разпоредбите на наказателното право следва да се отрази основната разлика между правонарушение, което освен че накърнява други права на жертвата, нарушава и правото на всеки човек на недискриминационно отношение, и правонарушение, в което липсва дискриминационен аспект. Такова разграничаване разглежда като различно на законодателно равнище онова, което е по същество различно, и влияе върху реалните шансове на жертвите да бъдат признати като такива и да получат достъп до правосъдие.

„[Подбудите от предубеждения] се считат за по-маловажни. Когато някой бъде пребит, това представлява престъпление, свързано с насилие, и тъкмо върху него се поставя акцентът, а не върху онова, което е предшествовало посегателството.“
(Служба за подкрепа на жертвите, Нидерландия)

Становище на FRA

Държавите — членки на ЕС, следва да преценят до каква степен специфичните дефиниции на наказателното право, обхващащи най-честите форми на престъпления от омраза, включително посегателство, вандализъм и обида, могат да се приложат, за да се гарантира, че дискриминационните подбуди на правонарушителите ще бъдат взети под внимание. Те следва да повишат допълнително осведомеността сред професионалистите относно необходимостта жертвите на престъпления от омраза да бъдат признати като жертви на тежка дискриминация.

Въвеждане на съобщаване от трета страна като начин за преодоляване на ниските нива на съобщаване

В предходни публикации на FRA бяха формулирани няколко препоръки, които да помогнат на държавите — членки на ЕС, да преодолеят ниските нива на съобщаване, включително достигане до лица, изложени на риск от виктимизиране, насърчаване на съобщаването чрез установяване на канали с ниски прагови стойности и създаване на полицейски звена за връзка с местните общности.

Един от аспектите, които досега не са били на видно място при обсъжданията на престъпленията от омраза, е възможността жертвите да бъдат освободени от бремето на съобщаване за престъплението, като се предложи на трети страни — напр. НПО, които защитават жертви на дискриминация — да участват в наказателни производства за престъпления от омраза. Това може да се окаже уместно и в случаи на изказвания, проповядващи вражда и омраза, отправени не срещу конкретни физически лица, а срещу категории лица или големи групи от населението.

Становище на FRA

За да се освободят жертвите от бремето да съобщават на полицията за престъплението и да се даде възможност на сдружения на гражданското общество да поемат инициативата в случаите, когато не може да бъде идентифицирана отделна жертва, държавите – членки на ЕС, се приканват настоятелно да обсъдят възможността за допускане на действия в полза на обществен интерес (actio popularis), така че трети страни да могат да открият производство срещу извършители на престъпления от омраза от името на жертвите или в тяхна подкрепа.

В случаи на престъпления от омраза или отрицание, когато дискриминацията е насочена към група или абстрактна категория, т.е. не непременно към физическо лице, държавите членки следва да дадат възможност на НПО да представляват жертви на престъпления от омраза в наказателното производство, когато дадена НПО може да представи доказателства от името на дискриминирана група или категория лица.

Оценка на всички мерки, имащи за цел повишаване на съобщаването и регистрирането на престъпленията от омраза

Проучването показва липса на щателна оценка на съществуващите мерки за подобряване на съобщаването и регистрирането на престъпленията от омраза. Повечето държави членки са предприели някакъв вид действия – информационни кампании, създаване на специализирани звена и канали за съобщаване, разработване на инструменти за съобщаване по интернет, но много често въздействието на тези мерки остава неизвестно, тъй като липсват оценки, които да са надеждни и издържани в методологично отношение. Въпреки тези мерки експертите все пак са на мнение, че ниските нива на съобщаване подкопават потенциално ефективността на наказателноправната система. Не е ясно дали това отразява неефективността на приетите мерки, или липса на конкретни мерки, насочени към насърчаване на съобщаването.

Становище на FRA

Когато приемат мерки за даване на възможност или за насърчаване на жертвите да съобщават за престъпленията от омраза на полицията, държавите – членки на ЕС, следва да гарантират, че въздействието на тези мерки върху броя на жертвите, които съобщават на полицията, се оценява по щателен начин, издържан в методологично отношение.

Гарантиране, че подбудите от предубеждения не се пренебрегват при оценката на нуждите от защита на жертвите в съответствие с член 22 от Директивата за правата на жертвите

Държавите – членки на ЕС, са длъжни да гарантират, че дискриминационните подбуди на правонарушителите се регистрират и вземат сериозно под внимание при производството. Към настоящия момент липсват стриктни и обвързващи разпоредби и протоколи, задължаващи полицейските служители да регистрират систематично всички признаци за подбуди от предубеждения. Това следва да се разглежда в контекста на задължението на държавите членки, когато прилагат Директивата за правата на жертвите, да въведат процедури и протоколи за гарантиране, че нуждите на жертвите от защита се оценяват индивидуално съгласно член 22 от директивата. При тази оценка се вземат предвид естеството и обстоятелствата на престъплението. В съответствие с параграф 3 от член 22 особено внимание трябва да се обръща „на жертви на престъпление, подбудено от предразсъдъци или дискриминация“. От решаващо значение следователно е държавите членки, когато установяват процедури за изпълнение на член 22, да обръщат внимание дали няма признаци, че правонарушителите са били подбудени от дискриминационна нагласа.

Становище на FRA

При изпълнението на член 22 от Директивата за правата на жертвите относно индивидуалната оценка на нуждите на жертвите от защита, от решаващо значение за държавите – членки на ЕС, е да обръщат внимание на въпроса дали няма признаци, че нарушението е извършено от дискриминационни подбуди.

Повишаване на осведомеността на професионалистите — полицейски служители, прокурори и съдии — чрез всеобхватно обучение в областта на престъпленията от омраза

Според една от основните констатации обучението за професионалистите в наказателноправната система е недостатъчно. Както полицаите, така и отделните съдии и прокурори нямат задълбочено разбиране за важните концепции, като престъпления от омраза, изказвания, проповядващи вражда и омраза, и отрицание. Крайно необходимо за цялата наказателноправна система е да използва общ език, който да даде възможност да идентифицира престъпленията от омраза и да ги направи видими чрез наказателно преследване.

„Няма много дела, които стигат до прокуратурата като прояви на дискриминация, тъй като много случаи остават незабелязани в големия куп от посегателства и невинаги се вижда, че някои от тях са подбудени от дискриминация. Стараям се наистина, но те определено ни се изплъзват понякога, трябва да призная това.“ (полицейски служител, Нидерландия)

Друга важна констатация е, че липсата на разбиране у полицейските служители по основните понятия, концепции и категории, използвани за анализиране на престъпленията от омраза, често се явява пречка за прилагането на мерки за борба срещу престъпленията от омраза. Докато полицейските служби не започнат да използват език, който е насочен ясно към престъпленията от омраза и който се разбира от всички полицаи в службата, политиките трудно ще дадат резултати. Въвеждането и стабилното утвърждаване на основните концепции и категории на престъпленията от омраза — на базата на подход, насочен към правата на човека, и в съответствие със съдебната практика на ЕСПЧ и съответното законодателство на ЕС — е жизненоважна първа стъпка.

Становище на FRA

В съответствие с член 25 от Директивата за правата на жертвите, в които държавите — членки на ЕС, се задължават да обучават професионалистите, държавите членки трябва да гарантират, че всички полицейски служители, прокурори и съдии по наказателни дела разбират напълно основните понятия на престъпленията от омраза, подбуждането към омраза и отрицанието — прилагани съгласно националното законодателство — и са обучени на професионално отношение към престъпленията от омраза и техните жертви. За тази цел обучението трябва да повиши осведомеността и да засили чувствителността към проявите на престъпления от омраза и въздействието им върху жертвите и уменията, необходими за разпознаване, регистриране и разследване на такива случаи.

Признаване на институционалните аспекти на дискриминацията

При планирането и оценяването на мерките за справяне с престъпленията от омраза от решаващо значение е да се разгледат институционалните аспекти на дискриминацията. Повече от двама на всеки пет интервюирани професионалисти посочиха като доста висок риска, че полицейските служители, на които жертвите съобщават престъпленията от омраза, споделят дискриминационната нагласа на нарушителите. Според три четвърти от всички интервюирани, за да се подобри съобщаването на престъпленията, трябва да се преодолее дискриминационната нагласа на полицията. С оглед на това ниско равнище на доверие в способността и ангажираността на полицията да противодейства на дискриминацията, нежеланието на жертвите на престъпления от омраза да съобщават на полицията не е изненадващо. Следва обаче да се отбележи, че изнесените тук факти изразяват само мненията на интервюираните и не са непременно представителни за всички служители в полицията и наказателното правосъдие във всички държави членки.

„За значителна част от случаите не се съобщава на полицията поради страх от предразсъдъци от страна на полицейските служители; в малките градове хората познават полицаите и как те са действали при подобни ситуации в миналото. На това основание те могат да имат оправдани донякъде опасения, че донесението им няма да се възприеме сериозно.“ (Служба за подкрепа на жертвите, Словакия)

Всеки опит да бъдат насърчени жертвите да съобщават за престъпленията трябва да отчита този фактор, но дискриминационната нагласа на полицейските служители не може да се разглежда изолирано. Преодоляването на подобно отношение следва да бъде неразделна част от цялостна стратегия за полицейските действия, основаваща се на правата на човека. Това не може да се постигне само с обучение. Начинът, по който полицейската служба се позиционира по отношение на престъпленията от омраза и дискриминацията, засяга самата мисия и идентичност и следователно е въпрос на организационни промени по отношение, преди всичко, на полицейските ръководители.

„Никой никога не бива признат за виновен и имаме примери – случаят с младежите, нападнати в метрото; това [начинът, по който органите за наказателно разследване разгледаха случая] изпрати много обезкуражаващ сигнал до всички ЛГБТ лица. [...] Мисля, че ако малка част от хората, които съобщават престъпленията на полицията, са третираны добре, със зачитане на достойнството, и жалбите им се разследват, както трябва, това би означавало много...“ (Служба за подкрепа на жертвите, Румъния)

Ако полицията не покаже активно ангажираността си да гарантира правата на всички хора, жертвите на престъпления от омраза няма да добият увереност в непредубедеността на полицейските служители. Докато жертвите остават неуверени, че полицията ще зачита ясно и недвусмислено тяхното достойнство, не може да се очаква повишаване на процента на съобщаване. Подход на полицейските действия, основан на силно изразена култура на правата на човека и сътрудничеството, на прозрачност и отчетност към местните общности и жертвите на престъпления от омраза, може да повиши общественото доверие в полицията и да насърчи жертвите да съобщават за престъпления.

Становище на FRA

В съответствие със своите задължения (съгласно член 1 от Директивата за правата на жертвите) да гарантират, че жертвите са признати и третирани с уважение, тактичност, разбиране, професионализъм и по недискриминационен начин, държавите – членки на ЕС, трябва да гарантират, че жертвите на престъпления от омраза могат да съобщават на полицията, без да се страхуват, че полицейските служители споделят дискриминационната нагласа на нарушителите. Те трябва да приемат всички необходими мерки за предотвратяване и елиминиране на такова поведение на полицейските служители, в това число чрез промени в съществуващата полицейска култура.

Сериозно отношение към изказвания, проповядващи вражда и омраза

Интервюираните посочиха отрицателното въздействие на дискриминационните изказвания върху обществения климат и подчертаха езика, който политиките използват по време на предизборните си кампании. Политическите партии следва да гарантират неприемливостта на изказвания, проповядващи омраза, които са насочени към отделни лица или групи.

„Едно дискриминационно изказване на политик създава повече проблеми, отколкото същото нещо, изречено от някой глупак в кръчмата.“ (полицейски служител, Италия)

Становище на FRA

Държавите – членки на ЕС, следва да засилят единдушието между политиките, че дискриминацията не е приемлива форма на политическа дискусия или конкуренция. Те следва освен това да осигурят достъп до съдилищата във всички съответни сфери на закона.

В 12 държави – членки на ЕС, не по-малко от 40 % от интервюираните считат отричането на Холокоста за доста сериозен или много сериозен проблем. Това подчертава колко е важно държавите членки да изпълняват изцяло съответните разпоредби на Рамковото решение относно борбата срещу расизма и ксенофобията.

Становище на FRA

Публичното оправдаване, отричане или грубо омаловажаване на геноцида – в това число на Холокоста, престъпленията срещу човечеството и военните престъпления – е оскърбление за жертвите и паметта им и засилва дискриминацията срещу тях. Държавите – членки на ЕС, следва да изпълняват в неговата цялост член 1 от Рамковото решение относно борбата срещу расизма и ксенофобията и да обсъдят укрепването на съответни практики съгласно международното право в областта на правата на човека.

Закljučения

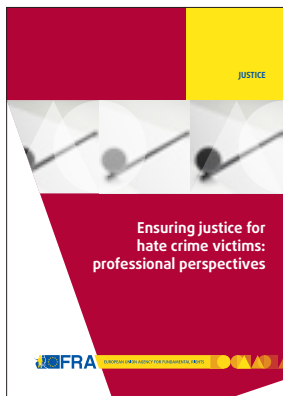
Усилията за овладяване на престъпленията от омраза могат да успеят само ако жертвите съобщават за понесените от тях беззакония и ако всички от различните отговорни субекти свършат своята част от работата, за да се гарантира изправянето на извършителите пред съда. Както се изтъква в доклада, различни фактори пречат това да се случи.

Те включват слабости в приложимите правни рамки, трудности при разбирането на значението на понятието „престъпления от омраза“ и работата с него, несигурност относно смисъла на това понятие и значението му за организацията, в която работи даден специалист, и рисковете от институционална дискриминация, която може да срине доверието на жертвите и готовността им да съобщават за виктимизирането си.

По-конкретно интервютата с специалистите разкриват необходимостта от:

- законодателство, което обхваща поравно всички категории на дискриминация в съответствие с член 21 от Хартата на основните права на ЕС, транспонира изцяло член 1 от Рамковото решение относно борбата срещу расизма и ксенофобията и предоставя специфични дефиниции на наказателното право, обхващащи най-честите форми на престъпления от омраза;
- развитието на надеждна мрежа от служби за подкрепа;
- целево обучение за специалистите от полицията и наказателното правосъдие;
- организационни мерки за улесняване на съобщаването от жертвите и гарантиране, че полицейските служители вземат под внимание дискриминационните подбуди; и
- засилване на институционалните предпазни мерки в полицейските служби, за да се гарантира, че жертвите на престъпления от омраза могат да съобщават за престъпления, без да са застрашени от повторно виктимизиране.

Тези констатации подчертават, че остава да се направи още много, но посрещането на тези предизвикателства е единственият начин да се превърне в реалност правото на достъп до правосъдие на жертвите на престъпления от омраза.

Настоящият социален климат в ЕС прави още по-неотложни усилията за овладяване на престъпленията от омраза като трайно явление. Макар че срещу тези престъпления са насочени различни инициативи, повечето престъпления от омраза на територията на ЕС остават несъобщени и непереследвани, с което жертвите се лишават от право на обезщетение. За да се промени тази тенденция, от особено значение е държавите членки да подобрят достъпа на жертвите до правосъдие.

Въз основа на интервюта с представители на наказателните съдилища, прокуратурите, полицията и НПО, оказващи подкрепа на жертвите на престъпления от омраза, в настоящия доклад се хвърля светлина върху различните пречки за достъпа на жертвите до правосъдие и адекватното регистриране на престъпленията от омраза. В него са представени и обещаващи развития в целия ЕС и се посочват институционалните предпоставки, необходими за разработване на ефективни политики срещу престъпленията от омраза. Като поставя акцент върху гледните точки на професионалистите, докладът предлага важни виждания, съобразени с условията на място, които могат да помогнат да се положат повече усилия за увеличаване на възможностите и правата на жертвите на престъпления.

Допълнителна информация:

За пълния текст на доклада на FRA *Ensuring justice for hate crime victims: professional perspectives* (Осигуряване на справедливост за жертвите на престъпления от омраза: професионални перспективи) вж. <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/ensuring-justice-hate-crime-victims-professional-perspectives>.

Сред други публикации в тази област са следните:

- FRA (декември 2016 г.), *Antisemitism – Overview of data available in the European Union 2005-2015* (Антисемитизъм — преглед на наличните данни в Европейския съюз 2005–2015 г.), Виена, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/antisemitism-overview-data-available-european-union-2005-2015>
- FRA (ноември 2016 г.), *Current migration situation in the EU: hate crime* (Настоящото положение с миграцията в ЕС: престъпления от омраза), Виена, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/current-migration-situation-eu-hate-crime-november-2016>
- FRA (ноември 2016 г.), *Incitement in media content and political discourse in Member States of the European Union* (Подбуждането в медийното съдържание и политическите изказвания в държавите — членки на Европейския съюз), Люксембург, Служба за публикации, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/incitement-media-content-and-political-discourse-member-states-european-union>
- FRA (ноември 2016 г.), *Violence, threats and pressures against journalists and other media actors in the European Union* (Насилие, заплахи и натиск срещу журналисти и други медийни дейци в Европейския съюз), Люксембург, Служба за публикации, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/violence-threats-and-pressures-against-journalists-and-other-media-actors-european>
- FRA (2013 г.), *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism* (Дискриминация и престъпления от омраза срещу евреи в държавите — членки на ЕС: преживявания и впечатления за антисемитизма), Люксембург, Служба за публикации, <http://fra.europa.eu/en/publication/2013/discrimination-and-hate-crime-against-jews-eu-member-states-experiences-and>
- Работна група за подобряване на съобщаването и регистрирането на престъпленията от омраза в ЕС, *Compendium of practices for combating hate crime* (Сборник с практики за борба срещу престъпленията от омраза), <http://fra.europa.eu/en/theme/hate-crime/compendium-practices>

Допълнителна информация относно работата на FRA в областта на престъпленията от омраза може да се намери на уебсайта на Агенцията: <http://fra.europa.eu/en/theme/hate-crime>

Служба за публикации

© Агенция на Европейския съюз за основните права, 2016 г.
Снимка (корица): © Shutterstock

FRA — АГЕНЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ОСНОВНИТЕ ПРАВА

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Виена – Австрия
Тел. +43 158030-0 – Факс +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

Print: ISBN 978-92-9491-511-5, doi:10.2811/15061
PDF: ISBN 978-92-9491-495-8, doi:10.2811/740915